

SU ŽALGIRIU - UŽ LIETUVĄ

TVF - BAUBAS AR DRAUGAS?

Trumpa ryškiausių fondo skolininkų ir jų skolų istorija

Ar tikrai Tarptautinis valiutos fondas (TVF) yra savo paties skolininkų gelbėtojas? Į šį klausimą tegali atsakyti pati skolų istorija.

Tačiau jau peržvelgus pasitikėjimas TVF dingsta, mat skolinimas visais laikais vyko pagal vieną modelį: fondas atseikėja bankrutuojančiai šaliai pinigų, išsako savo sąlygas, šalis (įvykdžiusi šias sąlygas) vis tiek bankrutuoja ir pati prisiekia iš numirusiųjų, o tada TVF vėliau savo parengtose ataskaitose išpažįsta savo paties klaidas.

• Apie 1991 m. Rumunija buvo viena pirmųjų TVF skolininkinių prieš Didžiąją ekonominę krizę. Gavusi pinigų iš TVF, šalis uoliai vykdė fondo keliamus reikalavimus ir griežtino savo finansų politiką. Nei TVF, nei Rumunija nekreipė dėmesio į tai, kad dėl šios politikos krito šalies eksportas, daugėjo streikų ir protestų, prasidėjo masinė emigracija, atvirksčiai - buvo privatizuotos beveik visos valstybinės įmonės (išskyrus teikiančias komunalines paslaugas), o savo nacionalinė valiuta - leja - devaluota net 72 kartus. Tada, kai Rumunija pasiekė piką - kainos išaugo 400 kartų, daugybė žmonių neteko darbu, o šalies bendrasis vidaus produktas (BVP) krito žemyn keliolika kartų - TVF susimąstė, ar apsimoka toliau šelpti šalį paskolomis. Iki šių dienų dar buvo atliktos kelios paskolų injekcijos, tačiau vėliau TVF paskolų išmokas tiesiog išaldė. Tiesa, Rumunija nepasimokė - šiandien, praėjus beveik dešimčiai metų nuo šios istorijos, ji vėl beldžiasi į TVF duris ir prašo paskolinti vieną kitą milijardą.

• 1998 m. TVF skolininkėmis tapo Rytų Azijos šalys. Čia krizė kilo dėl pernelyg skubios ir neatsakingos finansų rinkos liberalizacijos, o "gelbėtojai" iš TVF su pinigų srautais dar labiau padidino krizę. Kaip šiuo metu aiškinama, taip atsitiko dėl paprastos priežasties - kartu su pinigais TVF pasiūlė Rytų Azijos šalims sumažinti prekybos deficitą, tačiau pamiršo, kad kiekvienos iš šių šalių situacija buvo skirtinga ir tai, kas vienai iš jų buvo importas, kitai buvo eksportas. Visiškai nekontroliuojami TVF paskatinti veiksmai greitai persimetė iš vienos valstybės į kitą ir krizė apėmė visą Rytų Azijos regioną. Beje, didžiausią nuosmukį tuo metu išgyveno Tailandas ir Indonezija, o dosnios TVF rankelės atsisakiusi Malaizija patyrė trumpiausią nuosmukį ir kritinį periodą ištverė su mažiausia valstybės skolos našta. Įdomiausia, kad Rytų Azijos šalims išsikapsčius iš duobės, TVF prisipažino, kad šiose šalyse taikė pernelyg griežtą fiskalinę politiką, o ir patys fondo keliami reikalavimai esą buvo paremti pernelyg optimistinėmis ekonominėmis prielaidomis.

• Rusijos eilė atėjo iškart po Rytų Azijos. 1998 m., pasireiškus pirmiesiems krizės požymiams, TVF Rusijai rekomendavo ne kurti naujus verslus ir taip įveikti artėjantį sunkmetį, bet atvirksčiai - viską staigiai privatizuoti. Rusija klausė TVF, mat pati neturėjo Finansų ministerijos. Tik fondo strategų patarimai jai nepagelbėjo: privatizavimai baigėsi tuo, kad Rusija dar labiau įsikolino TVF, o kritus naftos kainoms, atėjo ir rublio eilė, tiksliau - krachas. TVF tuo metu su Rusija elgėsi lygiai taip pat kaip dabar su Islandija - puolė gelbėti bankų ir nacionalinės valiutos. Kurį laiką fondai sekėsi išlaikyti rublį, bet niekas nepastebėjo (ar nenorėjo pastebėti), kad iš TVF skolų pavidalu atkeliaujanti parama per Rusijos elitą kišenės išplaukdavo į užsienio bankus.

• 2001 m. į ekonominę krizę giliai įklimpusi Argentina pademonstravo, kaip išties veikia "gelbėtojai" iš TVF. Fondas jai paskolino pinigų, tačiau pareikalavo sugriežtinti šalies biudžeto politiką. Argentina puolė viską griežtinti - mažino išlaidas infrastruktūrai, karpė socialinių reikmių biudžetus, darė kitus šaliai nenaudingus finansinius žingsnius... Tuo tarpu TVF rašė šaliai aukščiausią balą ir aiškino, kad taip bus stabilizuotas šalies ūkis ir vietos valiutos - peso - devaluoti nereikės. Situacija buvo paradoksali, mat fondo strategai nė nepastebėjo, kad tuo metu, kai jie gyvė Argentina, šalyje laikėsi dvženklis nedarbo lygis, vyko riaušės, demonstracijos (per "piką" apie 30 proc. gyventojų buvo ant bado slenkščio). Argentinos agonija tęsėsi apie pusmetį, o tada paaiškėjo, kad TVF reikalauta biudžeto politika buvo per griežta ir šalis pasmerkta bankrotui. Tą pripažino ir TVF, pasakęs, kad nesužūrėjo ir pervertino šios šalies ūkio reformų sėkmės galimybes.

• Ne visa TVF didžiųjų skolų istorija tokia niūri. Štai 2005 m. Nigeris buvo viena iš tų valstybių, kuriai labai pasisekė: prastiskolinusi TVF, ji sulaukė fondo malonės ir skolos nurašymo. Nigeris buvo atleistas nuo 86 milijonų JAV dolerių skolos ir dar sulaukė paramos iš fondo pagal Sunkiai įsikolinusių neturtingų šalių programą kovai su skėriais, badu, ŽIV ir kitomis blogybėmis.

Parengė Ramunė VAICILYTYTĖ

LIETUVOS OKUPACIJOS DIENORAŠTIS

R.Ozolas: Į SAULĖLYDŽIŲ KRANTĄ

"Žalgiris" toliau spausdina ŽALGIRO NACIONALINIO PASIPRIEŠINIMO JUDĖJIMO nario, filosofo Romualdo Ozolo užrašus. Apie mūsų Nepriklausomybę. Apie tautą. Apie jos išlikimą.

2004 02 09. Jeigu neturiu politinių minčių - neturiu jokių. Visiškas susitapatinimas. Degradavimas.

2004 02 12. Žmonės jau atsikando už sienietiškių produktų, ieško lietuviškų - tikras jų skonis dar ne prisiminimas. Moteriškė turgų klausinėja, pardavinėja, atsakinėja. Taip taip, lietuviški. O apelsinai? Irgi mūsųškiai, irgi. Kitoj vietoj. Iš kur pomidorai? Iš Lenkijos. Lietuviški.

2004 02 13. Dabar, kai pulti pradėtas Artūras Zuokas bando žengti atsakomuosius žingsnius, kurie aiškiai ribojasi su desperacija, galima pasakyti: kur jau tau, Valdai Adamkau, iki tokio lygio grumtynių. Esi apskritai ne mušeika. Esi toks minkštas, kad tauta jau vadina tave buvus kišeniniu prezidentu. O Zuokas eina į Taurakalnio minią, aiškiai provokuodamas kokį nors antpuolį ant savęs. Sulaukia ne muštynių ir riaušių, kurios jam labiausiai būtų tikiosios, sulaukia tik spjūvio. Tada, gelbėdamas ir save, ir Rubikono gaujelę, paskelbia apie Vito Tomkaus vykdama reketą už "ramų gyvenimą". Tai taip beviltiška, kad net gaila Zuoko: kas tau iš laikraštinių kils prieš save pačius - juk visi naudoja tuos pačius pinigų "išėmimo" būdus! Bet Zuokas puola. Nes jis nebeturi ką daryti, nebeturi kaip gintis. O gintis reikia. Ir griebiasi net peilio ašmenų. Adamkus tokioj situacijoj jau ramiai sau skęstų. Negali jis lygintis su jaunąja kovotojų dėl valdžios karta. Akivaizdžiai nebegali.

2004 02 14. Europos Sąjungos kūrėjai atvirai reiškia pretenzijas į hegemoniją. Berods užvakar įvykęs Britanijos, Prancūzijos ir Vokietijos vadovų susitikimas yra tokia ne pernelyg ryški praktinė tos pretenzijos paraišką jau "visa apimtimi". Mat iki šiol hegemonas dėjosi Vokietija ir Prancūzija. Britams, matyt, reikia gelbėtis paliekant Irako karę skęsti JAV, todėl Bleiras peržengė Lamanšą ir iškilo Trijulės pavidalu virš visos Europos. Ką gi! Pats laikas ir mums tarti žodžius, kuriuos išgirstų.

2004 02 16. Laimantas Jonušys, vienas iš aktyvesniųjų Lietuvos "zapadnikų", naujausiam "Šiaurės Atėnų" numeryje (Nr.6) cituoja Arvydą Šlogerį, sausio 6 dieną pokalby su Leonidu Donskiu (LTV laida "Be pykčio") pasakijęs: "Nesu toks kvailas, kad būčiau antiglobalistas". Arvydas Šlogeris visais laikais sakė sentencijas, kurios jį darė herojum, epochos intelekto bomba. Taip antai Nepriklausomybė

praėjo po jo fraze "Patriotai - idiotai". Ir nesvarbu, kaip jis pats ją paskui interpretavo.

2004 02 17. Vienas iš paveikiausių dabartinės valdžios reagavimo į kritiką būdų - nereagavimas. Paprasčiausias nutylėjimas. Nduok, kad neišgirdai, supras - nieko nebuvo. Vienas kažkoks šunelis amtelėjo, bet gal susisapnavęs? Užtat tokia klampuma, kad imi dust net pagalvojęs. O jeigu ji liečia tave - jeigu tu joj pats skęsti? Vienas nuostabiausių nesuataikymo pavyzdžių yra E.Skritulskas, rašantis ir rašantis laiškus visokioms institucijoms, siunčiantis tuos savo raštus kopijomis (rašyta mašinėle, dauginta kopijavimo aparatu, siųsta paštu - kiek tai kainuoja!) visiems dar nepasidavusiems.

Dar vienas toks sukilėlis yra Gušauskas, per visą Nepriklausomybę teisėsis su Gužausku. Vien jo bylos eigos aprašymas sudarytų knygą. Buvau tai pradėjęs daryti, E.S. padedamas, bet šis užgėręs viską sužlugdė, o paskui pavogė ir dokumentus.

2004 02 18. Lietuvos vadovybė neatstovauja lietuvių interesams - jie Lietuvoj atstovauja Europos Sąjungos, arba europiečių, interesams, t.y. tiems bendriesiems interesams, kurie formuoja ir kuria vieną Europą. Kieno modelis bus ta suvienytoji Europa - vokiečių, prancūzų ar anglų? Ar visų trijų kartu, o kokia dalis kuriam priklausys - jau jų reikalas? Mūsų problema ta, kad savo vadų esam mokomi, kaip pasijungti tam bendram interesui, o ne kaip jam pasipriešinti arba bent jau pasinaudoti. Tai pagrindinis skirtumas, kurio dorai nesuvokia niekas. Kada suvoks - keisis ir santykis su savo pačių valdžia, ir su savim - vėl atgims pasipriešinimo dvasia. Bent jau dalyje žmonių. Tikiuosi - didesnėje. Bent jau tuose, kurie norės ir liks gyventi Lietuvoje.

* 80-ųjų metų komjaunuoliai išugdė tokią liberalaus jaunimo kartą, kuri radikaliau "novatoriška", negu buvusios tarybinės kartos kartu paėmus. Užtat Artūras Zuokas jiems yra idealas, jie jį pripažįsta kartos simboliu. Reikia manyti, kad Zuoko valdymas tikrai pakeis Vilnių, nes jis subūrė aplink save visus tuos, kurie nori greitai absoliučiai viską ir statyti viską iš naujo. Užtat jiems gražus ir Mindaugo tiltas, ir Gedimino prospektas, pagaliau visas tas dešimties Neries krantas su savo aukštybiniu Konstitucijos prospektu. Liberalai sunaikins daugiau, negu sunaikino komjaunuoliai.

Tęsinsy - kitame "Žalgirio" numeryje

ŽALGIRIS

Nr. 6

SU ŽALGIRIU - UŽ LIETUVĄ!

Specialus dienraščio "Respublika" priedas

V. Vaicekuskas: "MANO valstybė nekenktų pati sau"

Tai, kad savo simpatijas ŽALGIRO NACIONALINIO PASIPRIEŠINIMO JUDĖJIMUI išsakė ir ilgametis "Respublikos" apžvalgininkas, daugelio žurnalistų kartų Mokytojas Vladas Vaicekuskas, tikriausiai nieko nenustebino. Tačiau nustebino tai, ką jis pasakė.

liau tampa... sutartimi. Beje, nuo kada Sąjungos pradėjo leisti konstitucijas, juk per amžius tai buvo konkrečios valstybės prerogatyva. Taip ES pasitvarkė, kad pasaulis aiškiai regetų: Lietuva pati veržiasi į ES net melsdamasi bažnyčiose! Tai ne okupacija, tai ne užgrobtas, tai savanoriškas atsidavimas Sąjungai. Kažką panašaus jau turėjome su Josifo saulėm. Humanistas aferistas George'as Sorosas irgi elgėsi panašiai: vargo kultūros broli, duosiu 100, 300, 500, na, 1000 dolerių, tik pasakyk visiems girdint aciū ir dar koks geras esu žmogus. Aferistui labai svarbu, kad jo pavardė ir dėkojimai kuo plačiau sklįstų po Europą ir pasaulį. Tai jo visuotinė apsauga, kai iš vardo leidžia pelyntis šimtąkart daugiau, nei išdalijama.

- MŪSŲ Valstybėje brangus būtų kiekvienas pilietis. Jų Valstybėje piliečiai priversti emigruoti.
- Aš manau, kad emigraciją, kad ir kaip būtų gaudu, skatina šeima. Motyvas paprastas - nenoriu, kad mano vaikas vargtų taip, kaip vargstu aš. Šeimos agituoja ir išstumia savo vaikus todėl, kad nori, jog jie prasigyventų. Ir sugrįžtų. Bet jie negrįš.

Ar nematei jaunosios kartos spindinčių akių, kai jie masiškai bėga iš Lietuvos? Visos jų viltys tenai, už savo Tėvynės sienų. Į Lietuvą, užsieniuose nepasisekus, jie grįžta pilnomis liūdesio ir nuoskaudos akimis.
- MŪSŲ Valstybės ūkinis pamatas ir vyraujanti jėga būtų vidurinė klasė, JŲ valstybėje viskas atiduodamas monopolistiniams klanams.
- Šioje vietoje mane apima toks dviprasmiškas jausmas. Klausiasi tokių kalbų ir galvoju - o kas sudaro tą LEO LT? Atsakymas - lietuviai. Lietuviai, kurie gyvena čia, Lietuvoje, ir turi didesnę gražias šeimas. Tai, kad prekybos centrai įsikūrė miestuose, o ne už miestų, kalta valdžia. Ji pati davė tam leidimus, gal kai

ką ir ėmė į sauja, o dabar kaltę verčia tik jiems... Čia viskas vyksta ne civilizuotu prekybininkų ir valdžios susitarimu, bet papirkimu, o jį inicijuoja daugiau ne tas, kuris nori pirkti, bet tas, kuris yra perkamas.

- MŪSŲ Valstybė neįsivaizduojama be nacionalinės bankininkystės, JŲ Valstybė neįsivaizduojama turinti nacionalinę bankininkystę.
- Tai, kad Lietuvoje kuriami stambūs, dideli bankai, nieko bloga, bet pažūrėkite, kaip vyksta jų įkurtuvės. Kartą, kai kalbėjau apie atominės statybas su Dariumi Nedzinsku, jis manęs paprasė įvardyti bent vieną banką užsienyje, kurio vadovas būtų lietuvis. Tokių nėra! Vadinasi, svarbiausia ne tai, kad ateina pinigai ar kapitalas. Svarbiausia, kad su jais ateina jų tvarka, kuriai reikia vieno paprasto dalyko - paklusimo.

Tačiau aš tikrai nežinau, ar mums reikia nacionalinio banko... Jeigu lito nebus, kam tas bankas? Galės jis vadintis ir nacionaliniu, ir valstybiniu, bet koks jis bus Lietuvos bankas, jei jame nebus nacionalinės valiutos - lito?
- MŪSŲ Valstybė būtų išsugaujusi laivyną ir jūrinės valstybės statusą, JŲ Valstybėje laivai buvo paversti metalo laužu, išparduoti.

- Taip. Bet mes praradome ne tik laivus. Mano supratimu, mes praradome kur kas svarbesnį dalyką - telekomunikacijas. Jas parėdavėme su visa galimybe klausytis mūsų pokalbių, mūsų paslapčių, su galimybe doroti mūsų pačių saugumą... Tad leiskite paklausti, kas mums dar priklauso. O priklauso tik paklusimas didesniesiems.

- MŪSŲ Valstybėje užsėtas būtų kiekvienas laukas, JŲ Valstybės laukuose kerkrūmai ir piktžolės.
- Kas žmogui galėjo duoti daugiau nei Kūrėjas! Miškai - nemokamai, vandenys - nemokamai, žemių gelmių turai - nemokamai, oras - nemokamai. Saulės šviesa, uždeganti gyvybę, - nemokamai, žvėrys, paukščiai - nemokamai, rytmėčio žara - nemokamai. Net talentas - nemokamai. Gyvenk, dalykis, džiauškis. Negrobk. Neokupuok.

Kai viskas išparduota, bijau, kad gali ateiti eilė miškams, upėms, ežerams... Jei dar šį turėt leisime parduoti, nebelskis jokios prasmės kalbėti nei apie sąjungas, nei apie integracijas. Nes jau būsimie parėdavę patys save. Niekad nesukubė iš namų, nes bus sunku atgal sugrįžti.

- Kuo JŪSŲ PATIES Valstybė skirtųsi nuo Jų Valstybės?

- MANO Valstybėje lietuvis saktų: "Vaike, dabar yra sunku, bet niekur nevažiuok, būk čia. Išsiversime. Ne iš to išsikapstėme. Čia aš esu. Čia buvo seneliai. Ir tu čia būk". MANO Valstybėje bendrautų ir bendradarbiautų su kitomis valstybėmis, bet niekada su jomis nesijungtų ir joms neatsiduotų. Mums niekas netrukdytų kurti tarptautinių prekybos ar politinių sutarčių, bet niekada nepultume į niekieno glėbį.

MANO Valstybė niekada nesiniestrogtų juridiskai. Galbūt kultūriškai. Mokslinškai. Pasidalytų laimėjimais, apsisiektų idėjomis... Ir svarbiausia - MANO Valstybė nekenktų pati sau.

Negali truputį atiduoti Nepriklausomybės, truputį tautos, truputį kalbos, truputį laisvės, truputį papročių ir t.t. Sudėk tuos "trupučius" ir pamatysi, kad niekur nevažiuok, lietuviui, nieko nebelskis! Mes jau praradome daugiau nei atradom. Malonė iš ES eina ne Dievo palaima, o grėsminga skola. Ji, šita skola, kasdien vis didesnė ir ketiesnė. Tas mažas lietuviškas riešutėlis jau ant ES priekalo. Kai ištikši - niekas nebesuklijuos.

TVF:

bankrotas ar išsigelbėjimas Lietuvai?

Ar Lietuvai reikia skolintis iš Tarptautinio valiutos fondo (TVF)? Kaip bus panaudota ši skola?

Ar turime galimybę niekur ir niekam neįsiskolinti? Kuo mums tai gresia ir kas verčia skolintis iš TVF?

Apie tai naujienų agentūroje ELTA surengtoje spaudos konferencijoje apskritojo stalo diskusijoje minėmis dalyviams socialdemokratų parlamentarai Juozas OLEKAS ir Irena ŠIAULIENĖ, ŽALGIRIO NACIONALINIO PASIPRIEŠINIMO JUDEJIMO iniciatoriai Rolandas PAULAUŠKAS ir Audrius BUTKEVIČIUS bei žinomas Latvijos ekonomistas Dmitrijus SMIRNOVAS.

A.BUTKEVIČIUS: Tema, kuria mes šiandien kviečiame padiskutuoti, yra labai aktuali: ar Lietuvai reikia skolintis TVF pinigų? Šia proga į savo renginį pasikvietėme svečią - žinomą Latvijos ekonomistą D.Smironovą, kuris yra pagarsėjęs tuo, kad paskelbęs savo požiūrį į latvių Vyriausybės sprendimą skolintis pinigų TVF buvo suimtas. Tad norėčiau ir pradėti nuo klausimo svečiui - ką jūs tokio pasakėte, kad sulaukėte tokios reakcijos?

D.SMIRNOVAS: Dar 2007 m. pradžioje pasakiau, kad Latviją ištikis krizė. Apie tai kalbėjau dar tuomet, kai iki jos buvo likę dveji metai. Sakiau, kad valstybė yra ties bankroto riba, bankų sektorius padėtis labai sunki, greičiausiai nepavyks išlaikyti bankų sektoriaus stabilumo, bankų stabilumo greičiausiai nepavyks išsaugoti, ir patariau skaitytojams nelaikyti pinigų

bankuose ir nelaikyti jų nacionaline valiuta - lalais. Tuo remiantis buvau apkalntas, neva sąmoningai žlugdau bankų sistemą. Esą platinu informaciją, kuri neigiamai nušviečia finansinę šalies padėtį. Nors praėjus mėnesiui nuo mano arešto Vyriausybė iš esmės pripažino, kad buvau teisus. Jie kreipėsi į tarptautinius finansų ekspertus, ir šie pripažino, kad šalis buvo ties defolto riba, vėliau buvo pripažinta, kad jau kažkur gruodį turi įvykti devalvacija ir bankų bankrotas. Vienas bankas jau iš esmės bankrutavo - "Parrex" bankas.

A.BUTKEVIČIUS: Kadangi Lietuvoje profesoriaus Kęstučio Glavecko už kalbas apie lito devalvaciją niekas nesuėmė, galima manyti, kad demokratijos lygis Lietuvoje kur kas aukštesnis nei Latvijoje. Bet vis dėlto kas įvyko Latvijoje, kad jis paskelbėte savo tezes? Žmonės pradėjo pirkti užsienio valiutą? Keisti latus? Kas atsitiko?

D.SMIRNOVAS: Po mano žodžių nieko neįvyko. Mano žodžiai neturėjo didelės įtakos, bet žmonės reaguoja į dabartinę finansinę situaciją Latvijoje. Jie mato, kad krizė plečiasi, išeities nėra. Jei žiūrėsime į valitines operacijas, pastaruosius penkis mėnesius akivaizdžiai matyti, kad daromas nuolatinis spaudi-

mas latui, visi finansų rinkos dalyviai nuolatos parduoda latus ir perka eurus. Nematau čia savo nuopelno, bet tiesiog mano areštas priverė visus susimąstyti: žmonės mato, kad jei ką nors suėmė už jo žodžius, vadinasi, jis sako tiesą.

A.BUTKEVIČIUS: Latvijos Vyriausybė pasiskolino iš TVF. Kaip Latvija panaudojo šiuos pinigus, kas su jais atsitiko?

D.SMIRNOVAS: Oficiali pozicija tokia: jie apskritai nepadėjo, kur tuos pinigus panaudojo. Sako, kad pervedė į biudžetą, sumetė į bendrą katilą biudžetui papildyti, o konkrečiai kam, nekalba. Aš taip suprantu padėtį: labai daug pinigų panaudota "Parrex" bankui gelbėti, apie 1 mlrd. dol., apie 1 mlrd. eurų Vyriausybė tiesiog padovanojo privačiam bankui, kad išgelbėtų "Parrex", likę pinigai skiriami biudžeto išlaidoms finansuoti, iš esmės - vartojimui. Faktiškai krizė atitolinama, o skola didėja.

TVF kelia labai griežtus reikalavimus. Prieš 2 savaites jis turėjo pervesti Latvijai 200 mln. eurų, tačiau to nepadaro. Argumentas - Latvija nevykdo sutarties sąlygų. Deficitas turi būti 5 proc., Latvijoje jis yra 7 proc.

Labai didelį mažinimas socialinėje sferoje, didžiulė našta tenka sveikatos apsaugai ir švieti-

mui. Iš esmės galima sakyti, kad sveikatos apsauga tapo mokama, jau pasitaiko atvejų, kad pacientai pradeda bėgti iš ligoninių, nes negali susimokėti už gydymą jose. Egzistuoja projektas, kad jau ruošiami būdai, kaip uždarinti daugumą mokyklų ir atleista apie 2000 mokytojų.

A.BUTKEVIČIUS: Ekonmistai mus moko, kad jei skolinsis, tai tu turi skolintis verslui, o ne kad pravalgytum. Tad aš kolegomis siūlau keturis klausimus, kuriais diskutuosime. Pirmas klausimas - jeigu pasiskolinsime, kam bus panaudoti pinigai Lietuvoje? Antras - jei nesiskolintume, kokios būtų alternatyvos, ar turime išeitį? Trečias - kas įvyks, jeigu nesiskolinsime? Ketvirtas - ar gali būti, kad esame verčiami skolintis?

J.OLEKAS: Kam būtų galima panaudoti pasiskolintus pinigus, jau kalbėjo kolega iš Latvijos: reikia panaudoti tam, kad būtų išsaugotos darbo vietos, nebesmuktų ir greičiau pradėtų kilti ekonomika. Kitu atveju mums gali tekti skolintis gerokai blogesniems sąlygoms.

Kokia yra alternatyva skolintuisi? Mes čia išgirdome, kad tai, ką daro latviai, pasiskolinę iš TVF, mes darome nesiskolinę - karpome biudžetą. Štai net šiandien yra pateiktas biudžeto projektas,

bandome nukirpti dar 3 mlrd. litų šalies išlaidų, ir tai vėl visu savo svoriu užgrūva socialines sferas - sveikatos apsaugą, "Sodrą" ir kitus dalykus.

Manau, kad jei mes dabar neišsiaiškinsime su TVF, tai tą gali tekti daryti kur kas sunkesniems sąlygoms. Tad socialdemokratų pozicija šiuo klausimu yra labai aiški - Vyriausybė turi pradėti tartis su TVF dėl galimo pasiskolinimo sąlygų. Nes šiandien ji skolinas ir moka 10 ar 12,5 proc. palūkanas komerciniams bankams - o tai yra kur kas sunkesnės skolinimosi sąlygos, negu būtų galima pasiskolinti iš TVF po įvykusio G20 susitikimo.

Ar skolintis kas nors verčia? Be abejo, visi komerciniai bankai šiandien nori, kad iš jų skolintųsi. Čia yra jų verslas. Mes ir patys šiandieniam pasulyje dažnai skoliname. Kiekvienas, kuris skolina, turi kokių nors intencijų, bet reikia suprasti, kad kuo greičiau reikiama laiku pasiskolinsime, tuo greičiau išsigsime. Pasakysiu kaip medikas: gydymą pacientui galima paskirti tik tuo metu, kol pacientas yra gyvas. Gydymas, paskirtas mirusiam pacientui, niekuo nepadės.

A.BUTKEVIČIUS: Per pastaruosius penkerius metus per Europos valstybes perėjo skolinimosi vėjus. Skolinosi visi. Netgi norve-

gai, kurie tradiciškai niekada nesiskolindavo, o tik skolindavo. Yra tokia hipotezė, kad visi skolinas todėl, kad nereikės atiduoti. Ką galvojate apie tai jūs?

J.OLEKAS: Aš manau, kad mums reikės atiduoti. Bet atiduosime tada, kai būsim stipresni.

I.ŠIAULIENĖ: Man atrodo, pačia esmė jau išskėme. Dar prieš Velykas Seimo Socialdemokratų frakcija kreipėsi į premjerą, kad jis atsakytų, kokiomis sąlygomis dabar valstybė skolinas iš vietos bankų ir kokios sąlygos būtų svarstant galimybę skolintis iš TVF. Mūsų pareiškimas buvo padarytas įvertinant šiandienos situaciją, žinant, kad dabar pateikiame biudžeto projekte mažinamos išlaidos ir tai nėra pabaiga.

Kolega Juozas vaizdžiai kalbėjo apie tai, ką reikia daryti, kad mūsų ligonio neištyktų klinikinė mirtis. Mes dabar turime žinoti vaistus ir iš kur jų gausime.

A.BUTKEVIČIUS: Rolandai, ką pats galvojate - kuriam galui mums reikia skolintis?

R.PAULAUŠKAS: Skolintis ar nesiskolinti - čia net nėra apie ką diskutuoti. Nei jūs, socialdemokrat, nei pozicija, nei opozicija Seime šiandieną nekeliate svarbesnių klausimų. Juk kur kas svarbiau yra tai, kad mes dvidešimt metų esame įsilieję į pasaulio finansinę sistemą ir besąlygiškai tiek laiko klausėme jų rekomendacijų. Mes viską darėme pagal tai, ko jie nori. Bet ši sistema, kurioje mes gyvename, bankrutuoja. Ji bankrutuoja savo esme. Jūs apie tai net nekalbate.

J.OLEKAS: Tai kitas klausimas. **R.PAULAUŠKAS:** Aš manau, kad tas pats. Tas pats! Mes žaidžiame šitos sistemos primestomis sąlygomis, o ta sistema, kaip pasirodė, žaidžia žymėtomis kortomis. Tad jei žaidžiame sistemoje, kurioje žaidimas vyksta su žymėtomis kortomis, nors mes žaidžiame sąžiningai, tai mes visada būsim pralaimėję. Mūsų skolos visada virst jų pinigais. Kuo daugiau mes skolinsimės, tuo daugiau jie turės pinigų. O mes liksim skolinti amžiams.

Gal jūs man atsakysite, kodėl likvidavote Lietuvos banko emisijos teisę šalies Konstitucijoje? Aš žinau - jūs tikėjotės, kad įsivesite eurą ir visos problemos išsprendės, bet negaliojau suprasti vieno dalyko: o ką gi euras pakeis? Ar įvedus jį mūsų skola sumažės? Jūs tikriausiai tikėjotės, kad įvedus eurą Europos Sąjunga (ES) tiesiog gelbės mus, nes tapsime jų problemos dalimi. Bet tada atsiprašau, - tai kur yra mūsų valstybės interesai? Aš neįsivaizduoju, kaip galima šnekėti

apie valstybinę ekonomiką neturint jokių svirtų, valiutos ir jokios galimybės emituoti savo pinigus.

Aš dar kartą kartuju: mes žaidžiame pagal pasaulines finansų sistemos, kuri bankrutuoja, taisykles. Aš suprantu, kad Lietuva yra per maža, kad galėtų tą sistemą paveikti. Tai gali daryti Kinija, Rusija ar Europos Sąjunga kaip visuma. Bet bent jau svarstyti apie tai, kuo baigsis pasaulinė krizė, kas bus paskui ir kokie mes ateisime į tas visiškai naujas realijas, reikia. Skolinimosi klausimas šiuo požiūriu yra toks menkas ir siauras.

J.OLEKAS: Aš norėčiau Rolandai paklausti - o ką jis siūlo daryti Lietuvai?

I.ŠIAULIENĖ: Kokią išeitį siūlote? **R.PAULAUŠKAS:** Kiek man yra žinoma, mes dar neišsivysime visų lito emisijų teisių. Pagal valiutų modelį mes dar turime teisę emituoti litus. Kodėl šito nedarome? Mes turėtume papildomą resursą ir gal tada nereikėtų skolintis.

Kitas dalykas - mes juk turime valitines atsargas, kurias, kai įėjime į euro zoną, vis tiek prarasiame. Tai gal geriau jas dabar panaudoti patiems gelbėjantis, nei vėliau atiduoti?

Aš suprantu, kad tai, ką pasakiau, iš esmės keičia strategiją, bet aš apie tai ir šneku.

A.BUTKEVIČIUS: Tai nėra radikalūs siūlymai, tai tiesiog kitos strategijos.

Ką, pone Dmitrijau, siūlote Latvijai? Gal jūs uždarė už groty net ne dėl to, kad atskleidėte blogybes, bet dėl to, ką pasiūlėte?

D.SMIRNOVAS: Iš pradžių pora žodžių: kai kas sako, kad TVF pinigai - vaistas Lietuvos ekonomikai. Mano manymu, skolininką skolomis gydyti - tas pats, kas gydyti narkomaną narkotikais. Skolų našta tik dar labiau sustiprės. Žmogus iki mums skendi skolose, o jam sako: "Mes tau padėsime - duosime pinigų, duosime naują skolą, ir tu jau būsi paniręs skolose visa galva". Narkomanui reikia duoti ne narkotikų, bet pradėti visapusišką jo reabilitaciją, pradėti gydyti. Reikia tiesiai pasakyti: mes bankrutavome, jūs davėte mums krūvą pinigų, bet mes juos išleidome, o mokėti neturime kuo. Reikia paskelbti defoltą ir pasakyti: mes tų skolų nemokėsime. Ir antra - turime pradėti atvirą dialogą su TVF, pasakyti: jūs irgi iš dalies atsakingi už Latviją ištikusią krizę. Ką galvojote duodami mums tuos kreditus, jei žinojote, kad jų grąžinti negalėsime? Turite jausti atsakomybę, turite padėti mums dabar atkurti ekonomiką. Jei

norite mums realiai padėti, tai ne duokite mums kreditų, bet geriau pirkite mūsų žemės ūkio produkciją, kvieskite stambius investuotojus, atidarykite naujas gamyklas, kurkite naujas darbo vietas.

A.BUTKEVIČIUS (Juokaudamas - red. past.): Aš suprantu, kad buvo už ką pasodinti ponas Dmitrijus. Už tai, kad jis iš tyros širdies pasiūlė Latvijai prisipažinti, jog ji bankrutavo, ir pasiūlė iš Vakarų prekybos perkanciją valstybę pavirsti gamintoja. Manau, kad ne be reikalo jį pasodino.

Žurnalistė Angelė Adomaitienė iš naujienų agentūros ELTA: Aš nesuprantu jūsų išsakytų pozicijų, todėl klausiu. Ar nemanote, kad atrodo juokingai, nes kol kas nei Lietuvos bankas, nei, kaip suprantu, socialdemokrat, nei kas kitas nekalba apie joki skolintimą iš TVF. Niekas nesako, kad reikia dabar skolintis. Sako tik tai, kad reikia išsiaiškinti, kokios būtų sąlygos, jei mums reikėtų skolintis. Vadinasi, joki pavojaus nėra. Tad kodėl mes tą pavojų skelbiame? Apie ką mes čia kalbame?

A.BUTKEVIČIUS: Leiskite atsakyti. Kalbama ne apie pavojų. Mes diskutuojame apie vieną iš galimybių. Juk šį klausimą svarsto ir specialistai, ir Vyriausybės patarėjai, juk niekas nėra apsaugotas nuo to, kad valstybei gali tekti skolintis. Šiandien programa neleidžia ir neduoda jokių garantijų, kad mums neteks imtis šitos priemonės. Todėl natūralu, kad šiandien ir čia apie tai diskutuojame.

J.OLEKAS: Aš tik noriu pasakyti, kad jūs turėtumėte aiškiai informaciją: socialdemokratai šiandien tik sako, kad mes neatmetume galimybės pasiskolinti iš TVF ir nepraleisime optimalaus momento. Šiandien girdėjome Latvijos pavyzdį, bet kartų yra ir Vengrijos pavyzdys. Reikia pažūrėti į viską plačiau - ne tik į latvius. Juk galbūt kaimynų latvių atveju buvo pasiskolinta per vėlai.

Žurnalistė Ramunė Vaičiūlytė iš dienašcio "Respublika": Mano klausimas kyla iš pono J.Oleko atsakymo. Sakykite, D.Smironovai, ar tikrai latviai per vėlai pasiskolino ir ar tikrai praleido tą momentą?

D.SMIRNOVAS: Mano nuomone, kredito apskritai nereikėjo imti, nes valstybė jau buvo bankrutavusi, ir mes tuo kreditu tik atdedame šalies bankrotą, dar sustipriname neigiamas to bankroto pasekmes. Juk versle skelbti bankrotą normalu. Tai būtų išgelbėjė valstybę. Kam laukti, kol kas nors pa-

skelbs, kad mes bankrutavome. Aš nesuprantu, kodėl reikia imti kreditą. Jei pažūrėtume į Ameriką, pasaulinės krizės centrą, tai jos politika visiškai priešinga TVF. Iš mūsų reikalauja mažinti visas išlaidas, o ką daro Amerika? Ji meta didžiules sumas savo ekonomikai gelbėti, neima jokių kreditų, atvirai spausdina dolerius ir gelbsti savo ekonomiką, teikia didžiulę paramą socialinei politikai. Latvijoje gal apskritai nebus pinigų pašalpoms, o ten - priešingai. Barackas Obama apskritai pasakė, kad maksimaliai padės visiems skurstantiems ir bedarbiams. O TVF reikalavimai visiškai priešingi tokioms šalims, ir man jų politika nesuprantama.

A.BUTKEVIČIUS: Noriu priminti, kad mes - ne prieš skolintimąsi. Klausimas yra kitas - ar skolintis kokiems nors konkrečioms darbams atlikti. Kas tai galėtų būti? Vienas milijardierius, kurį pažįstu, man yra sakęs, kad jo problema yra kur padėti pinigų, o ne iš kur jų gauti. Rolandai, kur tu dėtum pinigus, jeigu mes juos gautume iš TVF?

R.PAULAUŠKAS: Atkurčiau valstybinį komercinį banką ir sistemą, kuri yra su juo susijusi. Juk pažūrėkite - dabar, tarkim, jei kokia nors savivaldybė skolinasi pinigų, tai palūkanos, pelnas eina į Skandinaviją. O jei ji skolintųsi iš valstybinio komercinio banko, tai tos palūkanos liktų Lietuvoje. Mes iš vienos kišenės imtume ir į kitą dėtume. Aišku, tada ir visos valstybinės imonės bei įstaigos būtų ipareigosos laikyti savo sąskaitas tame banke, kad jis galėtų funkcionuoti. O šiaip, iš tikrųjų labai svarbus vartojimo skatinimas - kitaip negali būti.

A.BUTKEVIČIUS (Juokaujama - red. past.): Kaip suprantu, skelbi idealią skolą iš TVF Geriau įsivaizduokime, kad mums duoda idealią skolą. Kur padėtumėte 5 mlrd. eurų, kad jie duotų augimą, išspręstų socialines problemas ir sudarytų sąlygas atiduoti skolą? Kur jūs dėtumėte pinigus, kad jie neštų naudą Lietuvai?

D.SMIRNOVAS: Lietuvai? Jai labai aktuali Ignalinos atominės problema. Aš pastatčiau branduolinius reaktorius Ignalinos atominėje elektrinėje. Čia konkrečiai Lietuvai. Bet jei kalbėsime apie infrastruktūrą, pasakysčiau, kad tai sąžal. Pirmiausia reikia statyti gamyklas, o paskui jau tiesti kelius į jas ir plėtoti infrastruktūrą. Nes visa tai tas pats vartojimas. Jei investuosime pinigus infrastruktūrai, mes tuos pinigus "pravalgysime".

A.BUTKEVIČIUS: Pagaliau išgirdau, kad yra alternatyvų skolinimuisi. Pakalbėjome apie vidinę paskolą, kurią galime turėti.

I.ŠIAULIENĖ: *Sapientis saps* - protिंगims pakanka.

R.PAULAUŠKAS: O aš kartuju vieną ir tą patį - nekeičiant savo strateginių samprotavimų jokie taktiniai žingsniai nieko neduos. Juk po pusės metų mes vėl sėdėsime ir tuo pačiu klausimu kalbėsime - skolintis ar nesiskolinti? Taigi reikia strategiškai permąstyti mūsų valstybės ateitį.

A.BUTKEVIČIUS: Jūs galvojate, kad aš apie tai nenumaniu? O koks skirtumas, ar milijardas ateina iš užsienio, ar milijardas ateis iš kitur? Juk ir tas, ir tas milijardas patenka į mūsų rinką. Kodėl anas milijardas infliacijos nepadidins, o mūsų milijardas padidins? Koks skirtumas?

I.ŠIAULIENĖ: Na, kalbant apie skolinimosi variantus, tai bet kurio atveju TVF išlieka kaip viena iš galimybių tai padaryti. Kita vertus, kai naujoji Vyriausybė pradėjo griausmingai kalbėti ir gąsdinti mūsų visuomenę krize bei visais jos tariamais baubais, esą mums niekas neskolins, tai mes ir sakėme - kodėl? Juk mūsų piliečiai turi sukaupe per 40 milijardų litų. Tegul valstybė leidžia valstybinius popierius, obligacijas, ir labai gražiai pasiskolinsime.

Man regis, čia yra tikrai įvairių sprendimo būdų, kaip mažiausiomis sąnaudomis galima gražiai ir garingai išspręsti šiandienos problemas.

A.BUTKEVIČIUS: Pagaliau išgirdau, kad yra alternatyvų skolinimuisi. Pakalbėjome apie vidinę paskolą, kurią galime turėti.

I.ŠIAULIENĖ: *Sapientis saps* - protिंगims pakanka.

R.PAULAUŠKAS: O aš kartuju vieną ir tą patį - nekeičiant savo strateginių samprotavimų jokie taktiniai žingsniai nieko neduos.

A.BUTKEVIČIUS: Ką manote apie idėją investuoti į valstybinį komercinį banką, kuris perimtų funkciją dalyti kreditus, tarkim, Lietuvos verslui?

D.SMIRNOVAS: Tai logiška. Bet problema ta, kad sakydami, jog reikia remti smulkųjį verslą, iš pradžių turime žiūrėti, ar jis gamina eksporto produkciją, antra, ar jis gali gaminti produkciją, sugebančią pakeisti importinę. Jei atsakymo į šiuos klausimus neturime, tuomet tai vėl bus ta pati infrastruktūra, tas pats vartojimas. Kirpyklos, smulkios parduotuvės, aptarnavimo imonės, saloni - tai ne gamyba, tai infrastruktūra.

R.PAULAUŠKAS: O kodėl mes negalėtume elgtis taip, kaip elgiasi tas pats Amerikos prezidentas Barackas Obama? Jis iš Federalinės rezervų neturime gauna pinigų ir juos dalija į kairę ir į dešinę. Kodėl mes turime skolintis iš to TVF? Kodėl mes negalėtume padaryti litų emisijų?

I.ŠIAULIENĖ: Tai kvepia devalvacijumi.

R.PAULAUŠKAS: Jūs galvojate, kad aš apie tai nenumaniu? O koks skirtumas, ar milijardas ateina iš užsienio, ar milijardas ateis iš kitur? Juk ir tas, ir tas milijardas patenka į mūsų rinką. Kodėl anas milijardas infliacijos nepadidins, o mūsų milijardas padidins? Koks skirtumas?

I.ŠIAULIENĖ: Na, kalbant apie skolinimosi variantus, tai bet kurio atveju TVF išlieka kaip viena iš galimybių tai padaryti. Kita vertus, kai naujoji Vyriausybė pradėjo griausmingai kalbėti ir gąsdinti mūsų visuomenę krize bei visais jos tariamais baubais, esą mums niekas neskolins, tai mes ir sakėme - kodėl? Juk mūsų piliečiai turi sukaupe per 40 milijardų litų. Tegul valstybė leidžia valstybinius popierius, obligacijas, ir labai gražiai pasiskolinsime.

Man regis, čia yra tikrai įvairių sprendimo būdų, kaip mažiausiomis sąnaudomis galima gražiai ir garingai išspręsti šiandienos problemas.

A.BUTKEVIČIUS: Pagaliau išgirdau, kad yra alternatyvų skolinimuisi. Pakalbėjome apie vidinę paskolą, kurią galime turėti.

I.ŠIAULIENĖ: *Sapientis saps* - protिंगims pakanka.

R.PAULAUŠKAS: O aš kartuju vieną ir tą patį - nekeičiant savo strateginių samprotavimų jokie taktiniai žingsniai nieko neduos. Juk po pusės metų mes vėl sėdėsime ir tuo pačiu klausimu kalbėsime - skolintis ar nesiskolinti? Taigi reikia strategiškai permąstyti mūsų valstybės ateitį.

Audrius BUTKEVIČIUS
Žalgirietis

➤ Ekonomistai moko, kad jei skolinsiesi, tai tu turi skolintis verslui, o ne kad pravalgytum

Juozas OLEKAS
Svečias

➤ Gydymą pacientui galima paskirti tik tuo metu, kol pacientas yra gyvas

Irena ŠIAULIENĖ
Svečias

➤ Kad ligonio neištyktų klinikinė mirtis, mes turime žinoti vaistus ir kur juos gausime

Dmitrijus SMIRNOVAS
Svečias

➤ Skolininką skolomis gydyti - tas pats, kas gydyti narkomaną narkotikais

Rolandas PAULAUŠKAS
Žalgirietis

➤ Nekeičiant savo strateginių samprotavimų jokie taktiniai žingsniai nieko neduos